

ΤΑ ΟΡΥΧΕΙΑ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΒΟΙΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ...

ΑΛΠΙΚΕΣ ΛΙΜΝΕΣ

Στ' Τάξη
Δημοτικό Σχολείο Λίμνης
2022-23

Ένα κρυμμένο αλπικό τοπίο βρίσκεται στην καρδιά της Βόρειας Εύβοιας «Λίμνες Μεταλλείων» –ονομασία που, πράγματι, περιγράφει τέλεια όσες διεργασίες έχουν συντελεστεί εδώ, στο διάβα του χρόνου.

Έχει δημιουργηθεί μια πραγματική «ζωγραφιά» από 12 λίμνες.

Οι περισσότερες λίμνες έχουν βάθος γύρω στα 80 μέτρα. Στο βάθος αυτό σταματούσε η εξορυκτική διαδικασία καθώς εμφανιζόταν ο υπόγειος υδροφόρος ορίζοντας.

Οι λίμνες έχουν αναπτυχθεί σε δύο περιοχές:

1. Η πρώτη βρίσκεται στο Παρασκευόρεμα, ανάμεσα στο Προκόπι και το Μαντούδι, και
2. Η δεύτερη στις πλαγιές του γειτονικού ορεινού όγκου Καντήλι, ανάμεσα στα χωριά Δαφνώνα, Κάκαβο, Σπαθάρι και Καλύβια

Με τα χρόνια, τα υπόγεια ύδατα έχουν δημιουργήσει ένα φιλόξενο οικοσύστημα. Άγρια καλάμια, πικροδάφνες, πεύκα και πλατάνια συνθέτουν το τοπίο. Στα νερά ζουν πλέον πολλά αμφίβια ερπετά, πουλιά χελώνες αλλά και ψάρια από τους γόνους που έριξαν οι κάτοικοι.

Παρασκευόρεμα.

Κάκαβος Νταμάρι λευκόλιθου. Βαθύ σκάψιμο, τεράστια τρύπα στα έγκατα της γης που έγινε λίμνη. Ό,τι έμεινε από την αλόγιστη εκμετάλλευση του Σκαλιστήρη

Κι άλλο νταμάρι στον Κάκαβο. Ίσως πιο βαθύ. Η αποκατάσταση τοπίου ήταν στις υποχρεώσεις της εταιρείας. Αν μη τι άλλο το νερό δίνει μια άλλη διάσταση, γλυκαίνει λίγο, την ασέλγεια προς τη φύση

Η περιοχή των λιμνών καλύπτει περίπου 1.000 στρέμματα από την έκταση των παλιών μεταλλείων, με τους υδάτινους όγκους να κατατάσσονται σε δύο διαφορετικά συμπλέγματα.

Ο άγνωστος «χρυσός» της Ελλάδας - Μοιάζει με χιόνι και χρησιμοποιείται στην αεροναυπηγική

- ▶ Στην Ελλάδα, σε δύο μόνο περιοχές (στη Βόρεια Εύβοια και στην περιοχή Γερακινή κοντά στη Θεσσαλονίκη) υπάρχει ένα πέτρωμα που μοιάζει με ...χιόνι και είναι σκέτος «χρυσός» για την οικονομία και τη βιομηχανία;

Αυτός είναι ο λευκόλιθος

Ο λευκόλιθος ή μαγνησίτης είναι λευκός, σχετικά μαλακός, απορροφητικός και χημικά αδρανής. Χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή μαγνησίου.

Το μαγνήσιο είναι μέταλλο που χρησιμοποιείται στην παραγωγή ελαφρών κραμάτων για τις ατράκτους των αεροσκαφών, εξαρτημάτων μηχανών αεριώθησης, πυραύλων και βλημάτων, φωτογραφικών μηχανών και οπτικών οργάνων. Καθώς το μαγνήσιο καίγεται με ένα εκπληκτικό έντονο λευκό φως, χρησιμοποιείται στα πυροτεχνήματα και σε άλλες μορφές πυροτεχνικής, όπως οι φωτοβολίδες.

Οι Λίμνες Μεταλλείων
σχετίζονται με την ιστορία
της κωμόπολης Μαντούδι
που παραμένει το
κοντινότερο
πυκνοκατοικημένο μέρος
σε αυτές (τελευταία
απογραφή
2.245 κάτοικοι).

Γύρω στα τέλη του 19ου αιώνα, λοιπόν, η περιοχή γνώρισε κατακόρυφη οικονομική ανάπτυξη λόγω της εξόρυξης και επεξεργασίας λευκόλιθου (ανθρακικό ορυκτό του μαγνησίου). Το τοπικό κοιτάσμα, μάλιστα, θεωρήθηκε ως ένα από τα δύο-τρία σημαντικότερα όλης της Ελλάδας, ενισχύοντας τις σχετικές εξαγωγές της χώρας μας.

Η περιοχή θύμιζε σεληνιακό τοπίο με τους γιγαντιαίους «κρατήρες» από την εξόρυξη λευκόλιθου από το συγκρότημα Σκαλιστήρη

-
- Ήδη από το 1893 επιτεύχθηκε παραγωγή 13.000 τόνων ορυκτού λευκολίθου, η οποία πήρε άμεσα τον δρόμο για τις ανάγκες της Ευρώπης και της Αμερικής –δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, ότι τα μεταλλεία του Μαντουδίου τροφοδότησαν και τις σχετικές ανάγκες των Συμμάχων, κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.
  - Μετά από μακρά κερδοφορία, ωστόσο, η βιομηχανία που έδρευε εκεί, όντας επί σειρά ετών η μεγαλύτερη του ιδιωτικού τομέα της χώρας μας, κατέστη προβληματική (1984). Κάποιες προσπάθειες ανάκαμψης απέτυχαν, λόγω (κυρίως) της αδυναμίας εντοπισμού νέων κοιτασμάτων, με αποτέλεσμα να μπει οριστικό λουκέτο το 2001.

Παρότι η εξορυκτική δραστηριότητα θα επανεκκινούσε αργότερα σε πιο περιορισμένη κλίμακα, τα εξαντλημένα παλιά μεταλλεία εγκαταλείφθηκαν, αφήνοντας πίσω μια ορεινή έκταση (περίπου) 10.000 στρεμμάτων, που έμοιαζε πια με τοπίο στο Φεγγάρι, γεμάτο με «κρατήρες».

Εκεί λοιπόν, με τον καιρό, επέστρεψε η βλάστηση, ενώ διαμορφώθηκαν και έλη, όπως και 12-14 λίμνες διαφόρων μεγεθών, οι οποίες άρχισαν στη συνέχεια να προσελκύουν πλούσια παρυδάτιδα πανίδα.

Τα ορυχεία που έγιναν αλπικές λίμνες

- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=r153clRp8Kg&t=19s>
- ▶ [Alpine Lakes/North Evia/Kireas/Τα ορυχεία στην Β.Εύβοια που μετατράπηκαν σε Αλπικές λίμνες – YouTube](#)

Αποθέσεις αδρανών υλικών. Πόσα χρόνια χρειάστηκαν να γίνουν αυτά τα βουνά; Φορτηγό το φορτηγό. Αλλαγή του τοπίου

Αποθέσεις. Εκεί όπου δεν υπήρχαν λόφοι και βουνά τώρα υπάρχουν. Έτσι γυμνά χωρίς τα πεύκα τους και τη βλάστησή τους

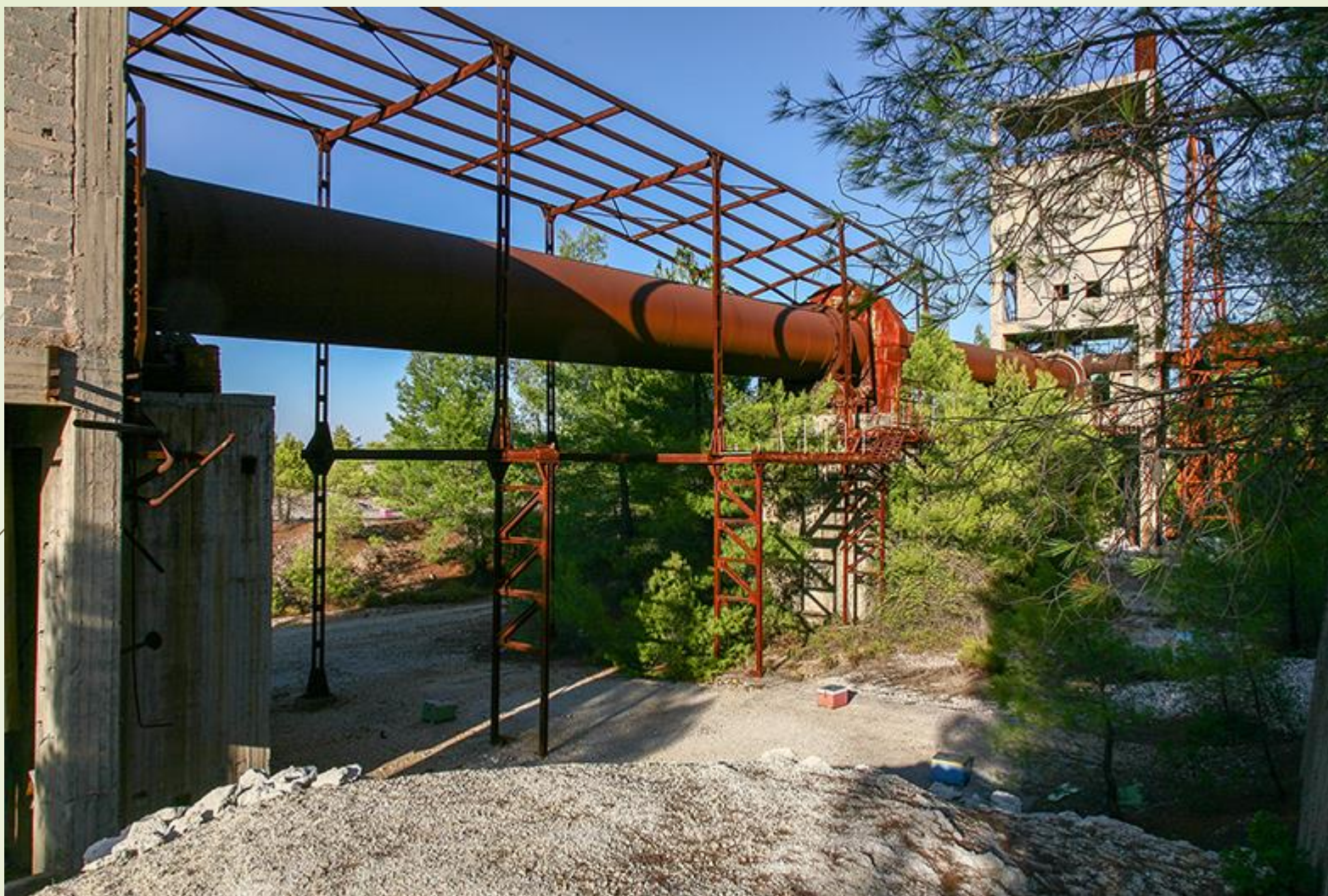
Αλλού ήταν αυτά τα χώματα. Ήταν λόφοι πραγματικοί. Ήταν πραγματικά βουνά. Με κοσμήματα πάνω τους. Δέντρα και ότι άλλο φυτρώνει σ' αυτόν τον τόπο

Όπου και να πας συναντάς εγκαταλειμμένες εγκαταστάσεις. Τιμέντο και σίδηρο αταίριαστα στη φυσιολογία της περιοχής

Φούρνος σημάδι επεξεργασίας του λευκόλιθου για την παραγωγή πυρίμαχων υλικών.

Σιδερένιος ταινιόδρομος.

Βιομηχανία Σκαλιστήρη: Η άνοδος και η πτώση

Η εταιρεία απασχολούσε 3.500 υπαλλήλους στο Μαντούδι και στο κεντρικό γραφείο στο Κουκάκι στην Αθήνα πάνω από 200 εργαζόμενους ως μόνιμο προσωπικό.

Τετρακόσια εκατομμύρια δραχμές το μήνα πλήρωνε η εταιρεία μόνο για μισθούς.

1960- Αναμνηστική φωτο με τη πρώτη Μπουλντόζα D 7 στα μεταλλεία πρώην Σκαλιστήρη
:

Αναμνηστική φωτογραφία του ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΩΡΥΧΩΝ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ Απρίλης 1934, οι μεταλλωρύχοι στο Μαντούδι γράφουν μια ακόμα ιστορία αγώνα. Ξεκινούν μια απεργία που κράτησε περίπου ένα μήνα, διεκδικώντας τα στοιχειώδη: καταβολή των δεδουλευμένων, αύξηση του μεροκάματου, δωρο. Η απεργία τελείωσε με προσωρινή νίκη των εργατών, αλλά και κλιμάκωση της αντίδρασης της εργοδοσίας.

Στις 18 του Απρίλη 1934 σε εφημερίδα περιγράφονται οι άθλιες αυτές συνθήκες.

«Εκείνο που ξεσήκωσε τους μεταλλωρύχους είναι η πραγματικά σκλάβικη ζωή, η αισχρή εκμετάλλευση, οι απάνθρωπες μέθοδοι της εταιρείας. Οι μεταλλωρύχοι Μαντουδίου και γενικά της περιφέρειας Λίμνης (Ψηλή Ράχη, Κάκαβος, Καντούνια) παίρνουν ένα εξευτελιστικό μεροκάματο.

Για 8ωρη και 10ωρη εξαντλητική δουλειά το μεροκάματο των μινιδόρων είναι 38 – 40 δραχμές, των μπαζαδόρων 23 – 32, των γυναικών και των νέων 15 – 24.

Να σημειωθεί ότι δουλεύουν και μικρά παιδιά 13 χρόνων.

5

ΣΥΝΙΧ' ΣΤΕ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΣΑΣ!

ΜΙΑ ΒΔΟΜΑΔΑ ΑΠΕΡΓΟΥΝ ΟΙ ΜΕΤΑΛΛΩΡΥΧΟΙ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙ ΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΥΣ Η ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

ΜΑΝΤΟΥΔΙ, 18 του Απρι-
λις. (τον κοινοκρατικό προ-
τασια μέρη των μεταλλωρύχων κλη-
ρό να εξακριβωθούν τρεφοειστικά
μέτρα του Κράτους και της
ακρατικής έσοφας. Ο δυ-
μοπέγρης, εναντίον άσπίρης
της εταιρίας, συνέλαβε προ-
χώς του εργάτες και κατω-
πό τις διαπραγματεύσεις των δι-
αργιών διαπραγματεύεται να τους
απολύσει. Ο κοινοκρατικός
προτασια μέρη για να καλ-
μύσει τη μαχητικότητα των
εργατών, να πάρει την κίνηση
της έσοφας για να
πύνη στην διαπραγματεύσει
δύναται 800 δραχμές ανά μέ-
ρομηνία, ενώ από μεταξύ οι
εργάτες είχαν αποκλειστική
τους συλλεγόμενοι.

Η έσοφας του κοινοκρατικού
πύνη διαπραγματεύσει και διαπραγ-
ματεύσει, ενώ οι εργάτες οι 4
συνεχώς συντελείσει τους δι-
απραγματεύσει την διαπραγματεύσει
να πάρουν μέχρι τη νύχτα.
Το Έθνικό Κέντρο της Κα-
κίας από την πρώτη στιγμή
της κίνησης της διαπραγματεύσει
εκτός από κίνηση των διαπραγ-
μών, καθυστερητής και διαπραγ-
ματεύσει τους. Η Έσοφας δια-
πραγματεύσει διαπραγματεύσει τους
διαπραγματεύσει με 100 δραχμές για
πρώτη έσοφας. Όλοι οι διαπραγ-
ματεύσει διαπραγματεύσει για την

ένδειξη των διαπραγ-
ματεύσει. Καλλίβητος προτασια
του Έθνικου Κέντρου και
του Κοινοκρατικού Πύνητος
Μαντουδίου και κληρό τους
διαπραγματεύσει να συνεχίσουν την
διαπραγματεύσει τους μέχρι τη νύχτα,
να την εξακριβώσουν και στις
δύναται διαπραγματεύσει, να παρ-
αίουν, κληρό διαπραγματεύσει και
να διαπραγματεύσει από γραμμάτι
της έσοφας να διαπραγματεύσει
από την κίνησή τους.

Μέσω 10 διαπραγματεύσει
συντελείσει η έσοφας από
τους να καθυστερητής και
δύναται τους φοίνιστες.

Έσοφας ενδειξη προ-
τασια τους διαπραγματεύσει ή
δύναται διαπραγματεύσει διαπραγ-
ματεύσει οι οι τους διαπραγματεύσει
πύνη από τη διαπραγματεύσει
διαπραγματεύσει. Η διαπραγματεύσει
δύναται οι οι διαπραγματεύσει οι
διαπραγματεύσει, από διαπραγματεύσει
διαπραγματεύσει και έχει διαπραγματεύσει
διαπραγματεύσει.

Οι μεταλλωρύχοι διαπραγ-
ματεύσει και διαπραγματεύσει τους
διαπραγματεύσει μέτρα, κληρό να
συντελείσει την δύναται τους
μέχρι τη νύχτα και να καθυ-
στερητής την διαπραγματεύσει
διαπραγματεύσει, από διαπραγματεύσει
από διαπραγματεύσει διαπραγματεύσει
από διαπραγματεύσει τους.

Σήμερα, κ.κ.α. διαπραγματεύσει με
νύναται διαπραγματεύσει τους, ή
διαπραγματεύσει των μεταλλωρύχων
από Μαντούδι συνεχίζεται.

Ιδιαίτερα στις εταιρείες Ολλανδική και Λένου (Ψηλή Ράχη) όπου δουλεύουν 230 μεταλλωρύχοι και 40 γυναίκες, η κατάσταση είναι πιο αφόρητη γιατί οι εργάτες αναγκάζονται να πηγαίνουν 2 – 3 ώρες ποδαρόδρομο για να πιάνουν δουλειά.

Δεν είναι μόνο τα εξευτελιστικά μεροκάματα. Οι εκμεταλλευτικές εταιρείες Εγγλέζικη και Παπαστράτη Μαντουδίου, η εταιρεία του Πάλη, η Ολλανδική και του Λάνου στην Ψηλή Ράχη και η εταιρεία του Κάκαβου δεν πληρώνουν τακτικά τα μεροκάματα, κρατάνε τον κόπο των εργατών και τον χρησιμοποιούν για τις δουλειές τους.

Η τρομοκρατία που εφαρμόζουν οι εταιρείες αυτές είναι μεγάλη. Η Ολλανδική σχόλασε 9 εργάτες με 10χρονη και 15χρονη υπηρεσία, επειδή πρωτοστάτησαν στην οργάνωση του σωματίου και δεν τους έδωσε καμιά αποζημίωση».

Ξεκίνημα της απεργίας
Η απεργία ξεκίνησε στις 6 ή 7 Απριλη.

ΣΤΟ ΜΑΝΤΟΥΔΙ ΚΗΡΥΣΣΕΤΑΙ ΑΠΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΡΥΧΩΝ

ΧΑΛΚΙΔΑ, 6 του 'Απριλη.
(Του ανταποκριτού μας).—Σήμε-
ρα με πληροφορίες από το
Μαντοῦδι, κηρύσσεται αύριο (σί-
μερα) άπεργία 300 μεταλλω-
ρύχων, που δουλεύουν ἐσπ. Με
την άπεργία τους οι εργάτες θα
διεγκδησούν την πληρωμή όλων
των μεροκάματων, που τους πα-
θισκερουν από μήνες τώρα και τα
άλλα τους ατελείωτα.

Υποχώρηση της εργοδοσίας και γενικός ξεσηκωμός στην περιφέρεια

Στις 24 του Απρίλη σημειώνεται πως οι μεταλλωρύχοι στο Μαντούδι έχουν ήδη συμπληρώσει 18 μέρες απεργίας. Από το ρεπορτάζ εκείνης της μέρας φαίνεται πως η εργοδοσία υποχωρεί και οι εργάτες αποφάσισαν να σταματήσουν την απεργία, αλλά να παραμείνουν σε αγωνιστική επαγρύπνηση σε περίπτωση που δεν υλοποιηθούν τα αιτήματά τους.

Μάης 1934

«Οι μεταλλωρύχοι του Μαντουδίου κατέβηκαν την Πρωτομαγιά σε 24ωρη απεργία. Σε συγκέντρωσή τους αναλύθηκε η σημασία της νίκης τους κατά την τελευταία απεργία, κατά την οποία επέβαλαν όλες τις διεκδικήσεις τους ύστερα από τη μαζική τους κάθοδο στην παραλία και την παρεμπόδιση των απεργοσπαστών να φορτώσουν μετάλλευμα στα καράβια. Τονίστηκαν τα καινούργια καθήκοντά τους και αναλύθηκε το ιστορικό της Πρωτομαγιάς».

ΟΙ ΜΕΤΑΛΛΩΡΥΧΟΙ ΤΟΥ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ ΑΠΗΡΓΗ- ΣΑΝ

ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ (Εξέσις).
2 τεῦ Μάη. (Τεῦ ἀνταποκρι-
τή μας). — Οἱ μεταλλωρύχοι
Μαντουδίου κατέβηκαν τὴν
Πρωτομαγιά σὲ 24ωρη ἀπερ-
γία. Σὲ συγκέντρωσή τους ἀ-
ναλύθηκε ἡ σημασία τῆς νί-
κης τους κατὰ τὴν τελευταία
ἀπεργία, κατὰ τὴν ἐποίαν ἐπέ-
εβαν ἅλες τῆς διεκδικήσεως
τους ὑστερὰ ἀπὸ τῆς μαζικῆς
τους κάθοδου στὴν παραλία καὶ
τὴν παρεμπόδιση τῶν ἀπερ-
γοσπαστῶν νὰ φορτώσουν με-
τάλλευμα στὰ καράβια. Τονί-
στηκαν τὰ καινούργια καθή-
κοντά τους καὶ ἀναλύθηκε τὸ
ιστορικὸ τῆς Πρωτομαγιάς.

Τὴν Πρωτομαγιά ἔγινε ἐκ-
δρομὴ 20 νέων ἀγροτῶν τοῦ
χωριοῦ μας, οἱ οὗς ἐπέσεις ἀ-
ναλύθηκε ἡ σημασία τῆς Πρω-
τομαγιάς.

ΠΗΓΕΣ

Ιστορία Των Μεταλλουργικών Δραστηριοτήτων Στην Περιοχή
http://kireas.blogspot.com/2008/12/blog-post_23.html

Μαντούδι

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%B4%CE%B9>

Δήμος Μαντουδίου–Λίμνης–Αγίας Άννας

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85%E2%80%93%CE%9B%CE%AF%CE%BC%CE%BD%CE%B7%CF%82%E2%80%93%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CE%86%CE%BD%CE%BD%CE%B1%CF%82

ΤΕΡΝΑ ΛΕΥΚΟΛΙΘΟΙ, του Ομίλου ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ 'ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΡΥΞΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΤΗ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΒΟΙΑ'

<http://www.ternamag.com/index.php/el/i-etaireia/history-gr>

Ο Λευκόλιθος

<https://pilienvia.com/oikonomiki-drasi/o-lefkolithos>

Λίμνες Μεταλλείων

<https://www.travel.gr/experiences/i-agnosti-ellada/limnes-metalleion-enas-agnostos-topo/>

<https://www.evima.gr/eidiseis-evnoia/limnes-metalleion-gnoriste-ton-koryfaio-romantiko-proorismo-tis-evnoias/>

Βόρεια Εύβοια | Τα ορυχεία που έγιναν αλπικές λίμνες

<https://safeshare.tv/x/r153clRp8Kg#>

